

De Nederlandse Dialectstudie in 1945 (*)

door L. GROOTAERS.

I. Bibliographie. — In deze *Handelingen* verscheen het jaarlijkse overzicht door L. GROOTAERS (1).

De beredeneerde bibliographie van E. LEGROS, *La Philologie wallonne en 1944*, bevat wetenswaardigheden voor de Nederlandse dialectologen (2).

In het reusachtige *Repertorium van de Vlaamse gouwen en gemeenten* door L. DE WACHTER komt ook telkens een rubriek „taal” voor, waarin de voornaamste publicaties worden vermeld (3).

II. Publicaties van algemenen aard. — De *Mededelingen van de Zuidnederlandse Dialectcentrale* konden in 1945 wegens de heersende papierschaarste niet verschijnen.

De Amsterdamse Commissies publiceerden verslagen over hun werkzaamheden in de laatste oorlogsmaanden en onmiddellijk na de bevrijding van het rijksg gebied.

In 1945 overleed de voorzitter van de Dialecten-Commissie, Prof. Dr. J. VAN GINNEKEN, tevens wvd. voorzitter van de Volkskunde-Commissie : elk van de beide verslagen

(*) De lezer zal wel begrijpen dat we onder de huidige omstandigheden alle buitenlandse publicaties niet tijdig kunnen inzien om ze in dit jaarlijks overzicht te vermelden ; zo zullen we ook ditmaal nog boeken en opstellen uit vroegere jaren opnemen ; het verschijningsjaar wordt in de *Aantekeningen* steeds aangegeven.

begint met een in memoriam, aan den groten taalkundige gewijd.

De Dialecten-Commissie stuurde haar dertiende vragenlijst uit, waarin hoofdzakelijk plantnamen voorkomen (4); de Volkskunde-Commissie publiceerde haar tiende lijst; deze betreft een zeker aantal kinderspelen (5).

De eerste der genoemde Commissies deelt tevens het verheugend nieuws mede dat de kleinzoon van JOHAN WINKLER haar de briefwisseling heeft geschonken, door zijn grootvader met binnen- en buitenlandse geleerden gevoerd naar aanleiding van het samenstellen van zijn Dialecticon.

L. GROOTAERS geeft een overzicht van de bedrijvigheid van Dr. L. GOEMANS als dialectoloog en als phoneticus, ter gelegenheid van den 75^{en} verjaardag van dezen geleerde (6).

Bij dezelfde gelegenheid schreef E. BLANCQUAERT onder den titel *Vijf en twintig jaar na Dr. L. Goemans' methodologisch artikel over de studie van het Middelnederlands* over de denkbeelden van den jubilaris op dit gebied en toont aan dat deze thans algemeen worden aanvaard (7).

W. ROUKENS geeft in een *Heemkunde-Cursus* een paar lessen over Limburgse eigenaardigheden: hij bespreekt o. a. de talrijke Romaanse elementen in deze dialecten (8).

Dezelfde schreef de *Inleiding tot een reeks Bijdragen tot de geschiedenis van Limburgs taal en volkscultuur*; hij kondigt aan dat door een groep Limburgers wordt gewerkt aan een Limburgse taalgeschiedenis en een Limburgse kultuurgeschiedenis, „die beide in een vergevorderd stadium van bewerking zijn” (9).

In een Venlo-afl levering van *Veldeke* wijst dezelfde op het taalkundig belang van Venlo (J. SCHRIJNEN's geboorteplaats) als Noordlimburgse cultuurhaard en drukt de hoop

uit dat SCHRIJNEN's hartewens, namelijk een Limburgs Woordenboek, eens in vervulling zal gaan (10).

In dezelfde aflevering van *Veldeke* levert S. VAN DER MEER een bijdrage tot de *Venlose Taalgeschiedenis* door te wijzen op het belang van de Venlose oorkonden (vanaf 1320 in de landstaal gesteld) voor de Limburgse taalgeschiedenis (11).

W. ROUKENS wil de juiste waardeverhouding van dialect en Nederlandse kultuurtaal in het Limburgs onderwijs erkend zien (12).

Ten slotte vermelden we het hier nog weinig bekende boekje van W. MITZKA, *Die deutschen Mundarten* (in 1943 verschenen), waaruit de neerlandici vooral methodologisch heel wat kunnen leeren (13).

III. Klank- en vormleer. — K. HEEROMA schrijft *Iets over het Brabants* naar aanleiding van A. VAN LOEY's werk over het Zuidwestbrabants; hij bespreekt het Brabantse klanksysteem in de Middeleeuwen (14).

L. GROOTAERS behandelt *De neusklinker in het Antwerps dialect* en toont experimenteel aan in hoeverre de nasale medeklinker in den voorafgaanden klinker is opgegaan (15).

A. J. BARNOUW bespreekt *Intervocalic -d- in Standard Dutch*: schr. behandelt de diverse klankverbindingen, waarin intervocalische *-d-* kan voorkomen en de verschillende wijzen waarop de *d*-syncope plaats vindt: totale verdwijning of vervanging door *j* of *w*; het opstel getuigt van scherpe waarneming van het levend taalgebruik; dit beruchte probleem zou eens in de dialecten moeten onderzocht worden (16).

Onder den titel *Contactdissimilatie of analogie?* bespreekt A. WEYNEN de ontwikkeling $n > m$, zoals ze wordt beschreven in Is. TEIRLINCK's *Klank- en Vormleer van het Zuidoostvlaanders dialect*; het gaat over woorden als

omgemak „ongemak” en *omptauwen* „onthouden”; de quaestie kan pas haar oplossing vinden wanneer een nauwgezet onderzoek wordt ingesteld naar het phonologisch systeem van het behandelde dialect en daar dit bij TEIR-LINCK niet wordt gelocaliseerd, kunnen de gegevens, die in dit overigens zo verdienstelijke werk van den Oostvlaamsen lexicograaf voorkomen, niet volstaan (17).

J. C. P. KATS behandelt ie, uu en oe in *het Roermonds*, namelijk met het oog op den invloed door de polytonie op de vocaalquantiteit uitgeoefend (18).

W. DOLS bespreekt de eigenaardige uitspraak van zijn geboorteplaats *Zitjert* „Sittard”; deze uitspraak bestaat feitelijk niet, maar de meeste Limburgers menen verkeerdelijk dat dit echt Sittards is, terwijl de echte vorm *Zittert* luidt. Ondertussen is deze veelbelovende jonge geleerde, wiens proefschrift (aan de Limburgse dialectologie gewijd) persklaar lag, in een Duits concentratiekamp overleden (19).

L. GOEMANS toont aan welke de betekenis is van den zestiendeewsen spellingmeester *Antonius Sexagius*; zonder het zo te bedoelen heeft deze een beeld gegeven van het Mechels dialect in de 16^e eeuw (20).

M. GIJSELING levert een *Bijdrage tot de kennis van het oudste Kustwestvlaams*: hij behandelt de ontwikkeling van klinkers en medeklinkers in de Westvlaamse plaatsen en persoonsnamen uit een paar Latijnse oorkonden uit de 12^e eeuw en te Brugge berustend (21).

E. JASPAR bespreekt een aantal verschijnselen *Uit de karakteristiek van het Maastrichts*; schr. bedoelt de verschillende vormen van het adjectief die in de Limburgse polytonische dialecten tegenover elkaar staan nl. : 1° de attributief gebruikte vorm van het mannelijk en het vrouwelijk enkelv. en van het meerv. 3 gesl.; 2° de attributief gebruikte vorm van het onzijdig enkelv. en de praedicatief gebruikte (en dus onverbogen) vorm. Schr. somt een groot

aantal voorbeelden op, maar heeft de oorzaak van het verschil in quantiteit (en voor de Maaslandse dialecten ook in timbre) niet gevonden ; ze ligt juist in de afwisselende betoning : de eerstgenoemde vormen hebben steeds stoottoon (met of zonder apocope van den buigingsuitgang) en de tweede steeds sleптоon (22).

In tegenspraak met G. G. KLOEKE (zie Hand., XVI, 1942, 83) beweert K. FOKKEMA dat *De nominatief jo een interne Friese ontwikkeling* is (23) ; G. G. KLOEKE weerlegt deze bezwaren in een gedetailleerd betoog (24).

IV. Syntaxis. — Opstellen op dit gebied zijn ons niet bekend.

V. Dialectgeographie. — G. G. KLOEKE brengt *Enkele opmerkingen over de cartering van dialectmateriaal* ; hij toont aan dat de door K. HEEROMA in zijn recensie van den Taalatlas voorgestelde methode (zie Hand., XIX, 1945, 337) een ongewettigde interpretatie van het materiaal zou betekenen. De bedoeling van den Taalatlas is immers zogenaamde „open” kaarten te geven, waarop de gebruiker het materiaal zelf onder ogen krijgt en niet wordt beïnvloed door de mening van een „explicateur”, die trouwens de historische ontwikkeling van het klanksysteem in elk onderdeel van zijn uitgestrekt gebied niet kan kennen ; interpretatie wordt maar verwacht op zogenaamde „gesloten” kaarten, waarop de gebieden door lijnen of arceringen worden afgebakend ; zulke zijn bv. de kaartjes in *Onze Taaltuin* verschenen, waarvan een zeker aantal (zoals we in deze overzichten herhaaldelijk, maar te vergeefs, hebben aangetoond), duidelijk bewijzen, hoe gemakkelijk de grofste vergissingen worden begaan (25).

L. VAN DE KERCKHOVE publiceert de eerste van een reeks studiën over Latijnse en Romaanse woorden in de

Zuidnederlandse dialecten : het gaat hier over de lotgevallen van Lat. *liquiritia*, den naam van het extract van den zoethoutwortel, een zeer oud tover- en geneesmiddel. Schr. heeft niet alleen de Zuidnederlandse namen van *liquiritia* onderzocht en in kaart gebracht, maar ook de Waalse en Rijnse gebieden afgebakend, dank zij het door J. HAUST afgestane materiaal en de gegevens uit het *Rhein. Wörterbuch* (26).

A. WEYNEN zet zijn onderzoek van de Noordbrabantse dialecten voort ; wij noemen hier een reeds in 1939 verschenen opstel, dat we pas nu konden inzien, nl. *De haarvlecht in de dialecten* ; schr. bepaalt de grenzen van *slinder* en *slinter* (27).

Onder den titel *Maastrichts of geen Maastrichts?* doet J. TANS een poging tot indeling der dialecten van het Zuidwesten van Nederlands Limburg ; dit opstel zal nog voortgezet worden (28).

S. VAN DER MEER behandelt *Venlo en de ik/ich-lijn* ; schr. tracht in enkele oude oorkonden sporen terug te vinden van de *k/ch*-wisseling ; het Venloos materiaal is echter te schaars om conclusies te wettigen (29).

A. COETZEE te Johannesburg heeft het initiatief genomen van een breed opgevat geographisch onderzoek van de Zuid-Afrikaanse dialecten ; in het nieuwe *Tijdschrift vir Volkskunde en Volkstaal* dat onder zijn leiding staat, verschenen twee kaarten, nl. *Die marmotjie-kaart*, die de namen van het Guinees biggetje behandelt (30) en *Die geografiese verspreiding van die wisseling a/e in artappel-ertappel oor ons taalgebied* (31). De cartographische methode is dezelfde als die in den *Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland* toegepast ; de typographische uitvoering van de kaarten is echter nog voor verbetering vatbaar.

C. G. N. DE VOOYS publiceerde de negende van zijn *Bijdragen tot de Middelnederlandse woord-geographie en*

woord-chronologie; ditmaal bespreekt hij de zogenaamde „Hollandse” woorden bij KILIAEN (32).

De Luikse romanist L. REMACLE heeft een uitvoerig historisch en geographisch onderzoek ingesteld naar *Les Variations de l'h secondaire en Ardenne liégeoise*; bedoeld wordt niet de oude *h* die de Germanen aan het Waals hebben afgestaan, maar de *h* ontstaan uit een ontwikkeling van *z* of *s + j* of *j + s* of *z* in autochtone woorden. Deze klankgroep is versmolten geworden tot *š*, *ž* (vgl. Nederl. *meisje*) waaruit de *h* is ontstaan over een palatale of een velare fricatief; dit lijvige boek bevat een aantal belangrijke gegevens voor elken dialectoloog, ook voor den neerlandicus; het gaat hier over physiologische verschijnselen die te vergelijken zijn met de verschillende articulatie-varianties o. a. van Germ. *sk*; zie hierover V. VERSTEGEN, *De Westgermaanse sk in de Zuidnederlandse dialecten* (*Hand.*, XVI, 1942, 31-41); de nauwgezette methode van den onderzoeker verdient den hoogsten lof (33). Dezelfde geeft enkele aanvullingen (34) naar aanleiding van een opstel van O. VON ESSEN, *Zur Phonetik des ostwallonischen h* (35).

Methodologisch van belang is het opstel van O. SPRINGER, *Dialektgeographie und Textkritik*; schr. poneert een zeer extremistische en negatieve stelling, die we zeker niet kunnen aanvaarden: daar de moderne dialecten hun huidig aspect pas in de late Middeleeuwen hebben gekregen, kunnen ze niet dienen om Middeleeuwse teksten te localiseeren, „ja man könnte es sogar überspitzt so ausdrücken, dass dort, wo sich heute genau dieselben sprachlichen Züge beisammenfinden, das betreffende mittelalterliche Werk höchstwahrscheinlich nicht zu lokalisieren ist!” (36).

VI. Woordenschat. — K. HEEROMA zet onder den titel *Gevoelswoorden* zijn discussie met Mej. VAN LESSEN voort (zie o. a. *Hand.*, XVIII, 1944, 291); ditmaal bespreekt hij

een aantal woorden uit den *Taalatlas*, waarin gevoelsfactoren klankwijzigenden invloed konden hebben, bv. *kurre* „big”, uit *kud*; dat hier de omgang $d > r$ aan affectieve factoren moet toegeschreven worden is zeer twijfelachtig; het is een gewoon verschijnsel in het Brabants, zoals blijkt uit de congreslezing van J. L. PAUWELS, *De overgang van d tot r* (kort résumé in de *Handel. van het 15e Vlaams Philologencongres Gent 1940*, blz. 59-60) (*Hand.*, XVII, 1943, 397)*; het woord (*vet*)*kaan* wordt eveneens door HEEROMA uitvoerig besproken (37).

A. WEYNEN, wijst op den vorm *Pes- = Paarde*, — o. a. in de westelijke dialecten van Noord-Brabant; hij vraagt zich af of het toponymicum *peskerkhof* moet opgevat worden als *pestkerkhof* dan wel als *paardenkerkhof*; dit laatste zal wel juist zijn, want in de dialecten waar *pest* en *paards* geen homoniemen zijn geworden spreekt men duidelijk van het *paardenkerkhof*, bv. Tongers *pjetskerkof*, waarnaast *pes* „pest” (38).

H. I. BEZOEN somt een aantal *Franse woorden in de Twentse volkstaal* op: hieronder bevinden zich een aantal oude ontleningen, die ook in het Zuiden voorkomen (39).

J. HEINSIUS verklaart *Een onbegrepen woord in de werken van Van Focquenbrock*: *grunjer* als *grunneger*, d. w. z. „Groninger” (40).

J. W. MULLER geeft twee reeksen *Sprokkelingen*; de eerste behandelt de woorden *denkbeeld*, *boen* „goed” en suffixen op *-ioen*, de tweede enige dierensoort- en eigenamen (41).

R. VAN DER MEULEN behandelt de etymologie van het woord *schobbejak*: het was ons niet mogelijk dit opstel in te zien (42).

(*) Een uitvoerige behandeling van dit verschijnsel vindt men bij E. G. WAHLGREN, *Un problème de phonétique romane. Le développement d > r*. Uppsala (1930) (Skr. utg. av K. Hum.-Vet.-Samfundet, 26:4).

N. O. HEINERTZ bespreekt *Mittelniederländisch* woepen ; hij stelt voor dezen Westvlaamsen vorm in de plaats te zetten van *roepen* in een vers van de berijmde vertaling van den *Speculum humanae salvationis* (in het British Museum berustend) ; dit zou dan een alleenstaand relict zijn van Got. *wôpjan* ; de Zweedse geleerde (hoofdredacteur van het tijdschrift *Moderna Språk*) blijkt een uitstekend kenner te zijn van onze Middeleeuwse taal (43).

J. HEINSIUS schrijft *Over de Nederlandse scheepsterm striets en Nederl. trijs ; Hd. trieze, enz.* ; hij oefent critiek uit op de etymologie door A. P. KIEFT, voorgesteld (*Neophil.*, XXVIII, 1943, 296 vg.) (44).

Eindelijk werd de etymologie van *Blaffetuur* „vensterblind” op ernstige wijze onderzocht. J. HAUST had een moeilijk aanvaardbare hypothese (Ned. *blind* + Waals *ofteure*) gewaagd, die hij trouwens van een vraagteken had voorzien (*Hand.*, XI, 1937, 199) ; nu verklaart J. LINDEMANS het woord door middel van het Oudfr. *blaffir* „afschermen”, hieraan is Mnl. *blaffaert* „groot vel papier” ontleend ; schr. is hier zeker op den goeden weg, alhoewel het ons niet nodig lijkt tot het wkw. *blaffir* op te klimmen ; het Nederl. kent *blaffer* „groot vel papier, plano-vel” (*W. N. T.*, II, 2774) en ook *blaffert* „luik van een schilderij uit verschillende delen bestaande” (in de vaktaal van de schilders : niet in het *W. N. T.*) ; het Fr. kent *papier blafard*, „vaal papier” (meegedeeld door Dr. L. GOEMANS), dit Fr. adj. *blafard* is van Germ. oorsprong (zie W. VON WARTBURG, *F. E. W.*, i. v. Mhd. *bleichvar*). We kunnen dus aannemen dat het woord ofwel op Nederl. gebied ontstond uit *blaffert* met het Fr. suffix *-ure*, ofwel dat het aan het Waals werd ontleend ; J. HAUST heeft het echter slechts in enkele dorpen van Waals-Brabant gevonden (*loc. cit.*) in de buurt van de taalgrens en wel met den anlaut *p* (*plafteûre*) ; nu

is deze $p < b$ in voortonige syllaben van Romaanse woorden in onze dialecten geen ongewoon verschijnsel (bv. *pafet* „buffet” te Tienen); dit ontstaat uit de behoefte de eerste syllabe meer nadruk te geven; we denken dus eerder dat het op Nederl. gebied werd gevormd en van daar weer over de taalgrens ging. Het Fr. *blafard* „muntstuk” wordt door VON WARTBURG (*F. E. W.*, i. v. Mhd. *Blafert*) van het eerstgenoemde *bleichvar* etymologisch gescheiden (45).

J. LINDEMANS geeft een beschrijving van *De speelterreinen van onze voorouders*, met talrijke termen, bij de spelen in gebruik (46).

L. DE MAN geeft onder den titel *Domus in Lovanio* een lange lijst van termen uit Leuvense oorkonden, alle betreffende het woonhuis in verlopen eeuwen (47).

Talrijke vaktermen uit het Brussels bakkers- en brouwersbedrijf vinden we in de teksten door P. LINDEMANS meegedeeld (48).

W. JANSSEN geeft een beschrijving van de nu verdwenen vlasbewerking bij de Venraaise boeren; ook Belgisch Limburg kende den vlasteelt, maar de vaktermen zijn geheel verdwenen: hier en daar blijft er nog een plein Vlasmarkt heten en ook enkele „vlaskoppen” lopen er nog rond (49).

W. ROUKENS heeft de *Limburgse volkstaal* in „*De korrel in de voor*” van M. KOENEN opgezocht en ontleed (50).

Ook hier moeten we enkele opstellen over Zuidafrikaanse streektalen vermelden, nl. P. A. OPPERMAN, *Segswyse uit Noordwes-Kaapland* (51). C. HUDSON, *Afrikaanse voelname* (52), A. COETZEE, *Strandjut* (eigenlijk „strandrover”, hier een diersoort) (53), G. H. VAN ROOYEN, *Ossekleure en Ossehorings* (54), P. DE V. PIENAAR beschouwt *Spraaktaboe en Eufemisme* van een algemeen linguïstisch standpunt uit (55).

J. J. BRAZELLE heeft het over de *Taalomstandighede in*

Boesmanland, nl. over de provincialismen in sommige delen van Zuid-Afrika in gebruik (56).

Verder vinden we soms dialectmateriaal in opstellen over volkskundige onderwerpen als P. DE KEYSER, *De schuiftafel* (een Westvlaams spel uit Veurne en omgeving, (de dialecttermen worden, helaas, vernederlandst) (57), P. G. BREWSTER, *Hoeveel hoornen heeft de bok?* (over het *bok-sta-vastspel* (58), J. R. W. SINNINGHE, *De weergave der vogelgeluiden in Nederland* (59), A. DE KEERSMAKER en M. DE MEYER, *Enkele volksnamen van planten* (uit Hamme, Moerzeke en omgeving) (60); verder is er nog dialect te vinden in het *Jaarboek van den Bond der Oostvlaamse folkloristen voor 1945* (tevens jaarg. XX van *Oostvlaamse Zanten*) (61) en in *Biekorf*, dat sedert den herfst van 1945 opnieuw verschijnt.

J. S. H. BOERSMA zet zijn bespreking van Friese dialectwoorden voort (62).

W. ROUKENS richt een oproep tot de dialectliefhebbers voor het opmaken van woordenlijsten met het oog op het toekomstig Limburgs woordenboek (63).

VII. Teksten. — De dialectliteratuur bloeit vooral in Nederl. Limburg, waar *Veldeke* een aantal teksten uit verschillende plaatsen opneemt.

AANTEKENINGEN

(1) L. GROOTAERS, *De Nederlandse Dialectstudie in 1944. Hand. Top. Dial.*, XIX (1945) 329-346.

(2) E. LEGROS, *La philologie wallonne en 1944. Hand. Top. Dial.*, XIX (1945) 139-198.

(3) L. DE WACHTER, *Repertorium van de Vlaamse gouwen en gemeenten. I-II (1942-1945) (Deel IV ter perse).*

Antwerpen, De Sikkel, xxxvi-709 blz. ; xv-964 blz. ; xv-706 blz.

(4) *Verslag van de Dialecten-Commissie der Kon. Nederl. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam over 1945.* Amsterdam, 1945. 5 blz.

(5) *Verslag van de Volkskunde-Commissie der Kon. Nederl. Akademie te Amsterdam over 1945.* Amsterdam, 1945. 4 blz.

(6) L. GROOTAERS, Dr. L. Goemans als dialectoloog en als phoneticus. *Versl. en Meded. van de Kon. Vl. Acad. voor Taal- en Letterk.*, 1944, 41-48.

(7) E. BLANCQUAERT, Vijf en twintig jaar na Dr. L. Goemans' methodologisch artikel over de studie van het Middelnederlands. *Versl. en Meded. van de Kon. Vl. Acad. voor Taal- en Letterk.*, 1944, 31-40.

(8) W. ROUKENS, Limburgse Volkstaal. Heemkunde-Cursus, 11^e en 12^e les (Zonder plaats noch jaartal van uitgave).

(9) W. ROUKENS, Bijdrage tot de geschiedenis van Limburgs taal en volkscultuur. Inleiding. *Veldeke*, XVIII (1943-47) 66-67.

(10) W. ROUKENS, Venlo en onze Limburgse dialecten. *Veldeke*, XVII (1942-43) 62-63.

(11) S. VAN DER MEER, Venlose Taalgeschiedenis. *Veldeke*, XVII (1942-43) 63-65.

(12) W. ROUKENS, De dialecten en het onderwijs van het Nederlands in Limburg. *Veldeke*, XVII (1942-43) 57-60.

(13) W. MITZKA, Deutsche Mundarten. Heidelberg, Winter. 1943. vi-173 blz.

(14) K. HEEROMA, Iets over het Brabants. *Tijdschrift voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 129-139.

(15) L. GROOTAERS, De neusklinker in het Antwerps dialect. Antwerpen, De Sikkel. 1945. *L. Baekelmans ter ere*, blz. 130-137.

(16) A. J. BARNOUW, Intervocalic *-d-* in Standard Dutch. *The Germanic Review*, XVII (1942) 81-93.

(17) A. WEIJNEN, Contactdissimilatie of analogie? *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 140-142.

(18) J. C. P. KATS, *ie*, *uu*, en *oe* in het Roermonds. *Veldeke*, XVIII (1943-44) 51-53.

(19) W. DOLS, Zitjert, een hardnekkig sprookje. *Veldeke*, XVIII (1943-44) 42-45.

(20) L. GOEMANS, Antonius Sexagius en de betekenis van zijn „Orthographia linguae belgicae”. Antwerpen, De Sikkel. 1945. *L. Baekelmans ter ere*, 138-143.

(21) M. GIJSSSELING, Bijdrage tot de kennis van het oudste Kustwestvlaams. *Versl. en Meded. van de Kon. Vl. Acad. voor Taal- en Letterk.*, 1943, 819-848.

(22) E. JASPAR, Uit de karakteristiek van het Maas-trichts. *Veldeke*, XVIII (1943-44) 54-56.

(23) K. FOKKEMA, De nominatief *jo* een interne Friese ontwikkeling. *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 104-115.

(24) G. G. KLOEKE, De voorzaten van het Friese *jou*. Met een naschrift. *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 116-128.

(25) G. G. KLOEKE, Enkele opmerkingen over de cartering van dialectmateriaal, in 't bijzonder naar aanleiding van het umlautverschijnsel. *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 246-257.

(26) L. VAN DE KERCKHOVE, „Liquiritia” in de Zuid-nederlandse dialecten. *Hand. Top. Dial.*, XIX (1945) 319-328.

(27) A. WEIJNEN, De haarvlecht in de dialecten. *Brabantia Nostra*, IV (1939) 369-374.

(28) J. TANS, Maastrichts of geen Maastrichts. *Veldeke*, XVIII (1943-44) 62-66.

- (29) S. VAN DER MEER, Venlo en de *ik/ich*-lijn. *Veldeke*, XVIII (1943-44) 45-51.
- (30) A. COETZEE, Die geografiese verspreiding van die wisseling *a-e* in *artappel-ertappel* oor ons taalgebied. Met een kaart. *Tijdskrif vir Volkskunde en Volkstaal*, I (1944-45) 124-128.
- (31) A. COETZEE, Die *marmotjie*-kaart. *Tijdskrif vir Volkskunde en Volkstaal*, I (1944-45) 27-31.
- (32) C. G. N. DE VOOYS, Bijdragen tot de Middelnederlandse woordgeografie en woordchronologie. IX. De „Hollandse” woorden bij Kiliaen. *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 265-280.
- (33) L. REMACLE, Les variations de l'*H* secondaire en Ardenne liégeoise. Le problème de l'*H* en liégeois. Liège, Faculté de phil. et lettres de l'Univ. de Liège. 1944. 439 p. *Bibliothèque de la Faculté*, fasc. XCVI.
- (34) L. REMACLE, L'origine de l'*H* secondaire liégeois. A propos d'une explication psycho-physiologique. *Hand. Top. Dial.*, XIX (1945) 107-112.
- (35) O. VON ESSEN, Zur Phonetik des ostwallonischen *H*. *Archiv für vergleichende Phonetik*, VII (1943-44) 58-63.
- (36) O. SPRINGER, Dialektgeographie und Textkritik. Public. of the Mod. Lang. Ass. of America, LVI (1941) 1163-1178.
- (37) K. HEEROMA, Gevoelswoorden. *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 1-55.
- (38) A. WEIJNEN, *Pes- = Paarde-*. *Jaarboek van den Oudheidk. Kring „De Ghulden Roos” van Roosendaal*, 1945, I blz. (zonder paginering op den overdruk).
- (39) H. L. BEZOEN, De Franse woorden in de Twentse volkstaal. *Groot Twente* (Weekblad), I, Nr. 33 (8 Maart 1940) 1-2.
- (40) J. HEINSIUS, Een onbegrepen woord in de werken

van Van Focquenbroch : *grunjer*. *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 87-94.

(41) J. W. MULLER, Sprokkelingen 3^e reeks. *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 95-103; 4^e reeks. *Ibid.*, 289-297.

(42) R. VAN DER MEULEN, De etymologie van het woord *schobbejak*. Amsterdam, 1944. 10 blz. (*Meded. van de Kon. Nederl. Akad. van Wet., Afd. Lett.*, N. R., Deel VII, 21).

(43) N. O. HEINERTZ, Mittelniederländisch *woepen*. Ein Beitrag zur mnl. Sprachgeschichte. *Studier i mod. språkvæt.*, XV.

(44) J. HEINSIUS, Over de Nederlandse sloopstermen *striets*, en Nederl. *trijs*, Hd. *trieze*, enz.. *Tijdschr. voor Nederl. Taal- en Letterk.*, LXIII (1944) 281-288.

(45) J. LINDEMANS, Blaffetuur. *Eigen Schoon en De Brabander*, XXVIII (1945) 95.

(46) J. LINDEMANS, De speelsterreinen van onze voorouders. *Eigen Schoon en De Brabander*, XXVIII (1945) 50-57. Naschrift. *Ibid.*, 156-157.

(47) L. DE MAN, Domus in Lovanio. Overzicht van het vroegere huis en zijn dependenties. *Eigen Schoon en De Brabander*, XXVIII (1945) 97-116.

(48) P. LINDEMANS, Uit het archief der Brusselse ambachten. I. Het Brood en het Bakkersambacht. *Eigen Schoon en De Brabander*, XXVIII (1945) 58-67; II. Het Bier en het Brouwersambacht. *Ibid.*, 118- .

(49) W. JANSSEN, Uit Venray's verleden. Vlasbouw en vlasbewerking. *Veldeke*, XVIII (1943-44) 57-62.

(50) W. ROUKENS, Limburgse volkstaal in „De korrel in de voor”. *Veldeke*, XVIII (1943-44) 37-41.

(51) P. A. OPPERMAN, Segswyse uit Noordwes-Kaapland. *Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal*, II (1945-46) 67-68.

(52) C. HUDSON, Afrikaanse voëlname. *Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal*, II (1945-46) 59-60.

(53) A. COETZEE, Strandjut. *Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal*, I (1944-45) 51-52.

(54) G. H. VAN ROOYEN, Ossekleure en Ossehorings. *Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal*. I (1944-45) 88-92.

(55) P. DE V. PIENAAR, Spraaktaboe en Eufemisme. *Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal*, II (1945-46) 6-13, 44-52.

(56) J. J. BRAZELLE, Taalomstandighede in Boesmanland. *Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal*, II (1945-46) 30-32.

(57) P. DE KEYSER, De Schuiftafel. *Volkskunde*, XLVI (1944-45) 328-337.

(58) P. G. BREWSTER, Hoeveel hoornen heeft de bok? *Volkskunde*, XLVI (1944-45) 361-393.

(59) J. R. W. SINNINGHE, De weergave der vogelgeluiden in Nederland. *Volkskunde*, XLVI (1944-45) 313-327.

(60) A. DE KEERSMAKER en M. DE MEYER, Enkele volksnamen van planten. *Volkskunde*, XLVI (1944-45) 394-401.

(61) *Jaarboek van den Bond der Oostvlaamse folkloristen voor 1945* (tevens jaarg. XX van *Oostvlaamse Zanten*). Gent, 1945.

(62) J. S. H. BOERSMA, De oarsprong en de bitsjutting fen in mennich Fryske warden. *It Beaken*, VI (1944) 2-4 ; VII (1945) 18-21.

(63) W. ROUKENS, Bezinning op doel en werk. *Veldeke*, XVIII (1943-44) 22-24.

VERBETERING. — In ons overzicht verschenen in deze *Handelingen*, XIX (1945), *Aantek.* (43), blz. 345 kon de paginering van het opstel van C. G. N. DE VOOYS niet aangegeven worden, omdat de betrokken aflevering van de *Versl. en Meded. van de Kon. Vl. Acad.* nog niet verschenen was ; de lezer gelieve in te vullen : 727-772.
